

Kilka działalności zarobkowych – jakie trzeba płacić składki?

Bardzo często jedna osoba prowadzi różne rodzaje działalności zarobkowej. Warto więc wiedzieć, kiedy podlega ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo, a kiedy dobrowolnie.

Jeśli ta sama osoba jest np. zatrudniona jednocześnie na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia w różnych firmach albo jest pracownikiem i prowadzi działalność gospodarczą czy też wykonuje kilka zleceń, to występuje tzw. zbieg tytułów do ubezpieczeń. W takich sytuacjach trzeba ustalić, z którego tytułu (np. umowy, działalności) składki na ubezpieczenia społeczne są obowiązkowe.

Ważne!

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest obowiązkowa od każdego tytułu do ubezpieczeń.

Umowa o pracę i umowa zlecenia

Pracownik zawsze podlega obowiązkowo wszystkim ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu). Jeśli jednocześnie wykonuje umowę zlecenia (i umowa ta nie jest zawarta na rzecz własnego pracodawcy), to o tym, czy trzeba opłacać od niej składki, decyduje wymiar czasu pracy lub wysokość wynagrodzenia z umowy o pracę.

Jeśli pracownik pracuje w wymiarze niższym niż pełny wymiar czasu pracy (na część etatu) i w umowie o pracę ma ustalone wynagrodzenie niższe niż minimalne wynagrodzenie za pracę w danym roku (w 2021 r. – 2800 zł), to od umowy zlecenia składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe są obowiązkowe. W takiej sytuacji od umowy zlecenia obowiązkowe jest też ubezpieczenie wypadkowe. Tylko ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne – na wniosek zleceniobiorcy. Jeśli zleceniobiorca chce przystąpić do ubezpieczenia chorobowego zgłasza to zleceniodawcy.

Jeśli pracownik pracuje na pełny etat, ma w umowie o pracę zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie albo nie ma takiej gwarancji (pracuje w niższym wymiarze czasu pracy) ale otrzyma w danym miesiącu wynagrodzenie z umowy o pracę w kwocie przynajmniej minimalnego wynagrodzenia (np. dodatkową nagrodę, premię), to

zleceniodawca nie musi odprowadzać za zleceniobiorcę składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne. Zleceniobiorca może przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Wtedy będzie objęty również obowiązkowym ubezpieczeniem wypadkowym.

Jeśli umowa zlecenia jest zawarta z własnym pracodawcą (z którym pracownik jest związany umową o pracę) albo jest zawarta z innym podmiotem ale wykonywana na rzecz swojego pracodawcy, to pracodawca odprowadza składki na wszystkie ubezpieczenia łącznie od wynagrodzenia z umowy o pracę i ze zlecenia.

Przykład 1

Pani Janina pracuje od 1 sierpnia 2019 r. w spółce Centryfuga na podstawie umowy o pracę (na pół etatu). Jej wynagrodzenie miesięczne wynosi 2800 zł. Pani Janina wykonuje też od 1 lutego 2021 r. umowę zlecenia w firmie Tremolo (pani Janina nie wykonuje umowy na rzecz spółki Centryfuga). Ponieważ z umowy o pracę pani Janina osiąga minimalne wynagrodzenie, to z umowy zlecenia nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Może przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie – na swój wniosek, który zgłasza zleceniodawcy.

Przykład 2

Pan Jan pracuje na podstawie umowy o pracę w firmie Xenomorph od 1 września 2018 r. Jego miesięczne wynagrodzenie z tej umowy wynosi 3000 zł brutto. Od 1 lutego 2021 r. pan Jan zawarł też umowę zlecenia z firmą Yolo. Umowa ta nie jest związana z pracą na rzecz firmy Xenomorph (na rzecz pracodawcy). Ponieważ pan Jan osiąga z umowy o pracę przychód w wysokości 3000 zł (czyli w wysokości wyższej niż minimalne wynagrodzenie), to z umowy zlecenia nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Może jednak przystąpić do nich dobrowolnie – na swój wniosek, który zgłasza zleceniodawcy.

Przykład 3

Pani Anna pracuje na podstawie umowy o pracę (na pół etatu) w spółce Anagram od 1 maja 2019 r. Otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 1500 zł miesięcznie. Od 1 stycznia 2021 r. podpisała też umowę zlecenia z firmą Beczka. Umowa ta nie jest związana z pracą na rzecz spółki Anagram. Pani Anna otrzymuje z umowy o pracę wynagrodzenie niższe niż minimalne, dlatego podlega z umowy zlecenia obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu od 1 stycznia 2021 r.

Dwie lub więcej umowy zlecenia

Osoba, która wykonuje pracę tylko na podstawie umów zlecenia (zleceniobiorca), podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z każdej z tych umów, jeśli nie osiągnie w danym miesiącu z przynajmniej jednej z nich przychodu w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę (w 2021 r. – 2800 zł). Jeśli osiągnie taki przychód, wtedy kolejna umowa jest zwolniona ze składek na ubezpieczenia społeczne.

Przykład 4

Pani Anna pracuje na podstawie umowy zlecenia w przedsiębiorstwie Xylophone od 1 stycznia 2019 r. Jej przychód w lutym 2021 r. wyniósł 1800 zł miesięcznie. Dodatkowo od 1 lutego 2021 r. pani Anna wykonuje drugą umowę zlecenia w firmie Ygielit. W lutym 2021 r. otrzymała z niej wynagrodzenie w wysokości 600 zł. Ponieważ z pierwszej umowy zlecenia pani Anna osiągnęła w lutym 2021 r. przychód w wysokości 1800 zł (czyli niższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę), to z drugiej umowy zlecenia również podlega w lutym obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu.

Przykład 5

Pani Halina wykonuje umowę zlecenia w firmie Xenia Yeti & Zenia od 1 stycznia 2021 r. Otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 2800 zł miesięcznie. Od 1 marca 2021 r. pani Halina pracuje też na podstawie drugiej umowy zlecenia z firmą AST. Z tej umowy osiąga przychód w wysokości 750 zł miesięcznie. Ponieważ z umowy zlecenia z firmą Xenia Yeti & Zenia pani Halina osiąga przychód 2800 zł miesięcznie (czyli w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę), to z drugiej umowy nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Może przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie – na swój wniosek, który zgłasza zleceniodawcy.

Przykład 6

Pani Anna wykonuje umowę zlecenia zawartą z firmą Amadeos od 1 stycznia 2021 r. Następnie zawarła:

- umowę zlecenia z firmą Butowen (5 stycznia 2021 r.),
- umowę zlecenia z firmą Chopon (20 stycznia 2021 r.).

Pani Anna uzyskała w styczniu 2021 r. przychód:

- z umowy z firmą Amadeos – 1 500 zł,
- z umowy z firmą Butowen – 3 300 zł,

- z umowy z firmą Chopon – 12 400 zł.

W styczniu 2021 r. pani Anna podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu z umów zlecenia zawartych z firmą Amadeos i Butowen. Łączny przychód z tych umów wyniósł więcej niż minimalne wynagrodzenie. Dlatego od kolejnej umowy zawartej z firmą Chopon składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie były obowiązkowe.

Prowadzenie działalności gospodarczej i umowa zlecenia

Zdarza się, że osoba, która wykonuje działalność gospodarczą zawiera umowy zlecenia, których nie wykonuje w ramach tej działalności (przedmiot umowy nie pokrywa się z przedmiotem działalności). W takiej sytuacji, aby ustalić zasady opłacania składek, trzeba przede wszystkim sprawdzić, od jakiej podstawy wymiaru przedsiębiorca opłaca składki.

Gdy osoba prowadząca pozarolniczą działalność opłaca składki na ubezpieczenia społeczne od 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia

Jeśli ktoś jednocześnie:

- prowadzi pozarolniczą działalność i opłaca składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia (w 2021 r. od 3 155,40 zł) oraz
- wykonuje umowę zlecenia (nie w ramach prowadzonej działalności),

to podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (a także wypadkowemu) tylko z działalności, gdy przychód z umowy zlecenia jest niższy od 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Z umowy zlecenia może przystąpić dobrowolnie do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Jeśli podstawa składek zarówno z działalności, jak i umowy zlecenia wynosi co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, można zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (na umowę zlecenia).

Przykład 7

Pani Anna prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Opłaca składki od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia. Od 1 stycznia 2021 r. pani Anna zawarła także umowę zlecenia z firmą Xylon i osiąga co miesiąc wynagrodzenie w wysokości 800 zł. Ponieważ przychód z umowy zlecenia jest niższy od 60% przeciętnego wynagrodzenia, pani

Anna obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu z prowadzonej działalności gospodarczej. Z umowy zlecenia może przystąpić dobrowolnie do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Przykład 8

Pani Katarzyna prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Opłaca składki od 60% przeciętnego wynagrodzenia. Od 1 lutego 2021 r. podjęła też pracę na podstawie umowy zlecenie z firmą Ymielin i osiąga przychód w wysokości 3200 zł. Skoro kwota osiąganego w danym miesiącu przychodu z umowy zlecenia wynosi co najmniej tyle co 60% przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia, to pani Katarzyna może zmienić tytuł, z którego będzie obowiązkowo podlegała ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu) – na umowę zlecenia.

Gdy osoba prowadząca działalność gospodarczą opłaca składki na ubezpieczenia społeczne od 30% minimalnego wynagrodzenia albo korzysta z małego ZUS+

Jeśli osoba:

- prowadzi działalność gospodarczą i opłaca składki od 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2021 r. od 840 zł) albo opłaca mały ZUS+, czyli składki od podstawy wymiaru składek ustalonej proporcjonalnie do dochodu uzyskanego w poprzednim roku, która nie osiągnie kwoty minimalnego wynagrodzenia (w 2021 r. – 2800 zł),
- wykonuje jednocześnie umowę zlecenia (nie w ramach prowadzonej działalności),

to podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu z obu tytułów.

Jeśli jednak prowadzący działalność deklaruje podstawę wymiaru składek w wysokości przynajmniej minimalnego wynagrodzenia albo składki z umowy zlecenia są opłacane od co najmniej minimalnego wynagrodzenia, i ten tytuł zostanie wybrany do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, to nie trzeba opłacać składek z drugiego tytułu. Gdy natomiast łączna podstawa wymiaru składek z działalności gospodarczej i umowy zlecenia wynosi tyle co minimalne wynagrodzenie, to nie trzeba opłacać składek od kolejnej umowy zlecenia.

Przykład 9

Pan Jan prowadzi działalność gospodarczą. Opłaca składki za każdy miesiąc od 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Od 1 lutego 2021 r. pan Jan podjął też pracę na podstawie umowy zlecenia w firmie Xyz i otrzymuje co miesiąc wynagrodzenie w wysokości

750 zł. Pan Jan podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu) z obu tytułów – działalności gospodarczej i umowy zlecenia.

Przykład 10

Pan Adam prowadzi działalność gospodarczą. Rozlicza składki za każdy miesiąc od 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Od 1 stycznia 2021 r. podjął też pracę na podstawie umowy zlecenia w firmie Yndiri i osiąga co miesiąc przychód w wysokości 3000 zł brutto. Ponieważ ten przychód jest wyższy niż minimalne wynagrodzenie za pracę, pan Adam może wskazać, że chce podlegać ubezpieczeniom społecznym z umowy zlecenia. Z działalności nie będzie musiał obowiązkowo płacić składek na ubezpieczenia społeczne.

Przykład 11

Pan Eryk prowadzi działalność gospodarczą. Korzysta z małego ZUS+ i w 2021 r. opłaca składki od 1634,76 zł. Jednocześnie pan Eryk wykonuje dwie umowy zlecenia zawarte:

- z Ewą Nowak (wykonuje umowę od 1 lutego 2021 r.),
- z Eweliną Kowalską (wykonuje umowę od 10 lutego 2021 r.).

Przychód pana Eryka w każdym miesiącu z umowy zawartej z Ewą Nowak wynosi 1500 zł, a z Eweliną Kowalską – 1200 zł.

Pan Eryk podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności (pierwszy tytuł do ubezpieczenia) oraz pierwszej umowy zlecenia (zawartej z Ewą Nowak), gdyż podstawa wymiaru składek z działalności jest niższa niż minimalne wynagrodzenie. Łączna podstawa wymiaru składek z działalności gospodarczej i pierwszej umowy zlecenia wynosi więcej niż minimalne wynagrodzenie, dlatego nie trzeba opłacać składek na ubezpieczenia społeczne od kolejnej umowy zlecenia.

Ponieważ w lutym 2021 r. łączna podstawa wymiaru składek z umów zlecenia przekracza minimalne wynagrodzenie, pan Eryk może zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych – z działalności, na obydwie umowy zlecenia.

Umowa zlecenia i prawo do emerytury lub renty

Jeśli emeryt lub rencista zawarł jedną umowę zlecenia, to podlega z niej obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Dobrowolnie może przystąpić do ubezpieczenia chorobowego. Gdyby zawarł więcej niż jedną umowę zlecenia, to od

kolejnych umów ubezpieczenia społeczne są obowiązkowe, aż łączna podstawa składek osiągnie minimalne wynagrodzenie (w 2021 r. – 2800 zł).

Przykład 12

Pan Jan otrzymuje emeryturę. Od 1 lutego 2021 r. podjął pracę na podstawie umowy zlecenia. Jest to jego jedyne źródło dorabiania do emerytury i przez to jedyny tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (emerytalnego, rentowych i wypadkowego).

Przykład 13

Pan Adam jest na emeryturze. Pracuje również na podstawie umowy zlecenia w firmie Xulu i otrzymuje co miesiąc wynagrodzenie w wysokości 1500 zł. Od 1 lutego 2021 r. wykonuje też umowę zlecenia z firmą Ygrdrasil i uzyskuje co miesiąc przychód w wysokości 700 zł. Ponieważ pan Adam z pierwszej umowy zlecenia nie osiąga minimalnego wynagrodzenia, to także z drugiej umowy zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu.

Umowa o pracę i działalność gospodarcza

Osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę zawsze podlega obowiązkowo wszystkim ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu. Jeśli jest zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy lub ma w umowie o pracę ustalone wynagrodzenie w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia (w 2021 r. – 2800 zł) albo nie ma takiej gwarancji w umowie ale otrzyma w danym miesiącu wynagrodzenie z umowy o pracę w kwocie przynajmniej minimalnego wynagrodzenia (np. dodatkową nagrodę, premię), to z prowadzonej jednocześnie działalności gospodarczej nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu). Może dobrowolnie przystąpić do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Jeśli do nich przystąpi, będzie objęta również obowiązkowym ubezpieczeniem wypadkowym.

Jeśli pracuje na pełny etat, ma w umowie o pracę zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie to z tytułu prowadzenia działalności nie musi odprowadzać składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne. Przedsiębiorca może przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Wtedy będzie objęty również obowiązkowym ubezpieczeniem wypadkowym.

Przykład 14

Pan Jan jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę w firmie Xilut. Od 1 lutego 2021 r. prowadzi także działalność gospodarczą. Z umowy o pracę otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 2800 zł, czyli osiąga co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę. Dlatego nie podlega z działalności gospodarczej obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.